



บทที่ ๒

## ความรู้เบื้องต้นของเรื่องโทษกับการกระทำความผิด

โดยปกติแล้วความรู้เบื้องต้นในเรื่องของโทษนั้นถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการศึกษากฎหมายอาญา ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงปัจจัยที่เกี่ยวกับเรื่องโทษดังต่อไปนี้

### ๒.๑ แนวความคิดในเรื่องอัตราโทษกับการกระทำความผิด

เป็นที่ทราบกันแล้วว่า ในสังคมมนุษย์ทุกรูปแบบมีสิ่งหนึ่งซึ่งคล้ายคลึงกันสิ่งนั้นก็คือมาตรการการควบคุมความประพฤติของคนในสังคม เพื่อให้สังคมมีความสงบสุขและมาตรการดังกล่าวก็คือกฎหมายข้อบังคับ หรือกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายอาญา เพราะกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์ที่จะไม่ให้มีการกระทำที่ถือว่าเป็นการละเมิดกฎหมายเกิดขึ้น และเมื่อมีการละเมิดกฎหมายเกิดขึ้นผู้ฝ่าฝืนหรือละเมิดต่อกฎหมายก็จะได้รับการลงโทษ โทษจึงเป็นสิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือในการข่มขู่เพื่อให้บุคคลทำการละเมิดต่อกฎหมาย ดังนั้นในความผิดแต่ละฐานในกฎหมายอาญาก็จะมีการกำหนดอัตราโทษหรือระวางโทษไว้เสมอ ส่วนอัตราโทษหรือระวางโทษที่กำหนดไว้นั้นจะหนักเบาเพียงใดย่อมสืบเนื่องมาจากแนวความคิดของสำนักอาชญาวิทยาที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

#### ๒.๑.๑ แนวความคิดของสำนักคลาสสิก (Classical School)

สำนักคลาสสิกได้พัฒนาขึ้นในราวศตวรรษที่ ๑๘ ซึ่งในระยะเวลาอันนั้นในยุโรปมีการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรง ศาลได้ใช้โทษประหารชีวิตในความผิดฐานต่าง ๆ มากมาย ในอังกฤษในศตวรรษที่ ๑๘ ก็ได้รับสมญานามว่าเป็นกฎหมายเลือดเพราะมีบทบัญญัติในการลงโทษที่รุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ ความผิดบางประเภท เช่น การตัดต้นไม้บนถนน การเผาไร่ข้าวโพด การเข้าร่วมการจลาจล แม้แต่การยิงกระต่ายก็มีบทลงโทษถึงขั้นประหารชีวิต<sup>๑</sup>

---

<sup>๑</sup> ประธาน วัฒนวาณิชย์, กฎหมายอาญา ๑ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๒๑), หน้า ๔๔.

การประหารชีวิตผู้กระทำความผิดก็เป็นไปอย่างทารุณโหดร้าย เช่น การเผาทั้งเป็น การแยกสังขารและการตัดศีรษะ ซากศพของผู้กระทำความผิดก็ถูกทิ้งไว้เป็นเหยื่อของนกและเป็นสัญลักษณ์ในการข่มขู่

ด้วยเหตุนี้เองจึงได้เกิดสำนักคลาสสิกขึ้นโดยบุคคลสำคัญคนแรกก็คือ ซีซาร์ เบคคาเรีย (Cesare Beccaria) เบคคาเรียมีแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษว่า การลงโทษควรให้เหมาะสมกับอาชญากรรม หมายความว่าความหนักเบาของการลงโทษจะต้องกำหนดเอาตามความร้ายแรงแห่งอันตรายของผู้กระทำความผิดแต่ละคนและอันตรายนี้วัดได้จากขีดแห่งความเสียหายอันเกิดจากการกระทำความผิดและมีผลให้ประชาชนทั้งหลายเกิดความเกรงกลัว<sup>๑</sup>

ผู้นำของสำนักคลาสสิกอีกคนหนึ่งก็คือ เจอเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) นักกฎหมายและนักปรัชญาชาวอังกฤษ เบนแธมมีแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษโดยการตั้งสมมุติฐานว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผล มีจิตสำนึกที่ว่าจะเลือกสิ่งที่ดีตนพอใจและหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด ดังนั้นการลงโทษกฎหมายจึงควรกำหนดโทษให้สมกับความผิดหรือมากกว่าความพอใจผู้กระทำความผิดได้รับจากการกระทำความผิด เพื่อที่จะได้ไม่กล้าประกอบอาชญากรรมขึ้นอีก<sup>๒</sup> แนวความคิดของสำนักคลาสสิกได้มีอิทธิพลอยู่เหนือกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสอย่างเช่น ประมวลกฎหมายอาญา ปี ๑๗๙๑ และประมวลกฎหมายอาญาปี ๑๘๑๐ เป็นต้น

## ศูนย์วิทยพัชยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<sup>๑</sup> วิจิตร ลุจิตานนท์, กฎหมายอาญาภาค ๑ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๒๕.

<sup>๒</sup> Edwin H. Sutherland and Donald R. Cressey, Criminology, (n.p. : J.B.Lippincott, 1974), p. 301.

### ๒.๑.๒ แนวความคิดของสำนักนีโอคลาสสิก (Neo-Classical School)

สำนักนีโอคลาสสิกพัฒนาขึ้นในราวศตวรรษที่ ๑๙ มีแนวความคิดหลัก ๆ ในเรื่องของการลงโทษ เช่นเดียวกับสำนักคลาสสิก แต่เห็นว่าแนวความคิดในการลงโทษของสำนักคลาสสิกค่อนข้างรุนแรงและครอบงำจิตใจของมนุษย์มากเกินไป แนวความคิดของสำนักนี้ยอมรับว่ามนุษย์มีความสามารถและความรับผิดชอบไม่เท่าเทียมกัน จึงไม่ควรได้รับโทษเท่ากัน การลงโทษผู้กระทำความผิดควรพิจารณาในด้านอายุ สภาวะจิตใจและเหตุบรรเทาโทษอื่น ๆ ประกอบด้วย และควรคำนึงถึงการแก้ไขผู้กระทำความผิดให้มากขึ้นด้วย แนวความคิดของสำนักนี้มีความคิดโน้มเอียงไปในทางที่จะใช้โทษเป็นเครื่องเยียวยาให้ผู้กระทำความผิดเป็นคนดีขึ้น<sup>๑</sup>

แนวความคิดของสำนักนีโอคลาสสิกได้มีอิทธิพลอยู่เหนือกฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ หลายประเทศ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาสเปน ปี ๑๘๔๔ และปี ๑๘๗๐ ประมวลกฎหมายอาญาออสเตรีย ปี ๑๘๕๒ ประมวลกฎหมายอาญาเตอร์กิก ปี ๑๘๕๔ ประมวลกฎหมายอาญาสวีเดนและนอร์เวย์ ปี ๑๘๖๖ ประมวลกฎหมายอาญาเบลเยียม ปี ๑๘๖๗ ประมวลกฎหมายอาญาฮังการี ปี ๑๘๗๔ ประมวลกฎหมายอาญาฮอลันดา ปี ๑๘๘๑ ประมวลกฎหมายอาญาโปรตุเกส ปี ๑๘๘๖ และประมวลกฎหมายอิตาลี ปี ๑๘๘๙

### ๒.๑.๓ แนวความคิดของสำนักโพสิทีฟ (Positive School)

แนวความคิดของสำนักโพสิทีฟ ได้คัดค้านแนวความคิดของ ๒ สำนักแรก โดยเชื่อว่ามนุษย์ประกอบอาชญากรรมหรือกระทำผิดกฎหมายเนื่องมาจาก เหตุทางธรรมชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสาเหตุหรือปัจจัยทางชีววิทยา (Biological factor) การลงโทษจึงควรให้เหมาะสมกับประเภทของอาชญากร<sup>๒</sup> บุคคลที่สำคัญของสำนักนี้ได้แก่

<sup>๑</sup> วิจิตร จูฬิตานนท์ , กฎหมายอาญาภาค ๑, หน้า ๓๐.

<sup>๒</sup> ชาย เสวีกุล, อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๑๑), หน้า ๒๐๖-๒๑๕.

ซีซาร์ ลอมโบรโซ (Cesare Lombroso) ได้ค้นคว้าถึงสาเหตุแห่งอาชญากรรมในตัวผู้กระทำความผิด โดยพิจารณาในทางร่างกายและจิตใจและได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษผู้กระทำความผิด โดยเชื่อว่าผู้กระทำความผิดที่ได้รับการแก้ไขในเรือนจำมีน้อยและจำนวนมากกลับเลวร้ายลงไปอีกเมื่อได้รับโทษจำคุก ดังนั้นลอมโบรโซจึงสนับสนุนให้ใช้การลงโทษที่มีกำหนดเวลาไม่แน่นอนตายตัว และสังคมไม่ควรลงโทษผู้กระทำความผิดรุนแรงเกินกว่าผลร้ายจากการกระทำที่มีผลต่อสังคมของบุคคลนั้น<sup>๑</sup>

ราฟาเอล การ์ฟาโล (Rafaele Garofalo) เขาปฏิเสธปรัชญาเกือบทั้งหมดของสำนักคลาสสิก เขาอธิบายว่าความผิดปกติของอาชญากรเป็นเรื่องทางจิตใจและใช้คำว่า "ความเสื่อมทรามทางศีลธรรม" เขายอมรับว่าปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการประกอบอาชญากรรมบางประเภท

เอนริโก เฟอริ (Enrico Feri) เป็นผู้ที่น่าหลักการป้องกันสังคมเข้ามาใช้ในกฎหมายอาญา เขาได้แบ่งแยกประเภทของอาชญากรโดยให้ความสนใจแก่สิ่งแวดล้อมมากขึ้น

เนื่องจากสำนักโบริติฟได้ยึดถือหลักการในการลงโทษผู้กระทำความผิดว่าการลงโทษนั้นจะต้องเหมาะสมกับอาชญากร ดังนั้น สำนักโบริติฟจึงได้แยกประเภทผู้กระทำความผิดออกเป็น ๕ ประเภท คือ<sup>๒</sup>

<sup>๑</sup> ประธาน วัฒนวาณิชย์, กฎหมายอาญาภาค ๑, หน้า ๑๐๔.

<sup>๒</sup> วิจารณ์ จุลิตานนท์, กฎหมายอาญาภาค ๑, หน้า ๓๔-๔๒.

ประเภทที่ ๑ ได้แก่ ผู้ร้ายโดยกำเนิด ได้แก่ บุคคลที่นับแต่กำเนิดก็มีลักษณะสภาพความเป็นอยู่แห่งร่างกายและจิตใจพร้อมที่จะกระทำความผิด ลอมโบรโซกล่าว่าผู้ร้ายโดยกำเนิดนั้นเกิดจากความเสื่อมทรามทางกรรมพันธุ์ เพราะเหตุแห่งความเจ็บป่วยหรือสันดานชั่วร้ายต่าง ๆ กาโรฟาโร กล่าวว่าคุณคณาพวกนี้ขาดความรู้สึกในความยุติธรรมและความเมตตา

ประเภทที่ ๒ ได้แก่ ผู้ร้ายที่จิตไม่สมประกอบ ซึ่งเป็นประเภทบุคคลที่กระทำไปเพราะขาดความรู้สึกผิดชอบ ทางสำนักนิโคลาสลิดถือว่าบุคคลประเภทนี้ไม่มีความรับผิดชอบจึงไม่ต้องรับผิดชอบทางอาญา แต่สำนักโปชิตฟถือว่าบุคคลประเภทนี้อยู่ในข่ายบังคับกฎหมายอาญา เพราะ เป็นผู้ที่อยู่ในฐานะน่าอันตราย เนื่องจากสำนักนี้ถือว่าแนวความคิดในการลงโทษก็เพื่อป้องกันสังคม

ประเภทที่ ๓ ได้แก่ผู้ร้ายโดยนิสัย ได้แก่บุคคลที่กระทำผิดหลายครั้งไม่เช็ดหลายบุคคลประเภทนี้ไม่ใช่ขาดความรู้สึกผิดและชอบ แต่ติดนิสัยชอบทำไม่ดี

ประเภทที่ ๔ ได้แก่ผู้ร้ายโดยอารมณ์แรงกล้า ซึ่งความจริงเป็นบุคคลที่ซื่อสัตย์สุจริต แต่หากมีอารมณ์ปริตอันเกิดจากประสาทแรงกล้าขึ้นจึงถึงกับกระทำความผิดขึ้น

ประเภทที่ ๕ ผู้ร้ายโดยบังเอิญ ซึ่งบุคคลเหล่านี้ปกติเป็นคนดีแต่บางโอกาสตกไปอยู่ในความอ่อนแอชั่วขณะ ซึ่งทำให้เขาเสียใจในภายหลังและ เชื่อว่าบุคคลประเภทนี้จะมีความหวาดกลัวต่อการที่จะกระทำความผิดขึ้นอีก

แนวความคิดในการลงโทษของสำนักโปชิตฟได้มีอิทธิพลอยู่เหนือกฎหมายอาญาของประเทศต่าง ๆ เช่น ประมวลกฎหมายอาญาของนอร์เวย์ ปี ๑๙๐๒ ประมวลกฎหมายอาญาของรัสเซีย ปี ๑๙๐๓ และกฎหมายอาญารุ่นหลัง ๆ ของรัฐต่าง ๆ บางรัฐในอเมริกาใต้

## ๒.๒ ทฤษฎีการลงโทษ

เป็นเวลานานมาแล้วที่สังคมโดยทั่วไปตระหนักว่ากฎหมายอาญาเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม มาตรการที่กฎหมายอาญานำมาใช้เพื่อคุ้มครองส่วนได้เสียของสังคม และชักนำให้สมาชิกของสังคมหันมาประพฤติปฏิบัติในแนวทางที่ถูกที่ควร การลงโทษซึ่ง



หมายถึงการที่รัฐทำให้ผู้กระทำความผิดต้องได้รับผลร้าย เพราะเหตุที่ผู้นั้นฝ่าฝืนกฎหมายทั้งนี้ โดยมีเจตนาที่จะให้ผู้ที่ได้รับรู้ถือว่าสิ่งนั้นเป็นผลเสีย โทษจึงเป็นลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของกฎหมายอาญาและทฤษฎีกฎหมายอาญาก็ได้แบ่งทฤษฎีการลงโทษไว้เป็น ๒ ทฤษฎีใหญ่คือ

๒.๒.๑ ทฤษฎีเด็ดขาด (Absolute theory) ถือว่าการลงโทษเป็นสิ่งที่มียู่โดยธรรมชาติในความผิดทุกความผิด ถือเป็นผลที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ของความผิดนั้นเอง ฉะนั้นผู้ใดกระทำความผิดก็ต้องถูกลงโทษหรือจะพูดว่าการกระทำความผิด เป็นกรรมชั่ว ผู้ใดกระทำความผิดก็ต้องชดใช้กรรมของตน โดยต้องยอมรับการลงโทษตามทฤษฎีนี้ แม้จะไม่มีรัฐก็สามารถลงโทษผู้กระทำความผิดได้ เพียงแต่รัฐรับดำเนินการลงโทษเสียเองเพื่อบรรลุถึงความมุ่งหมายบางประการ กล่าวโดยสรุปทฤษฎีเด็ดขาดเป็นทฤษฎีที่มีแนวความคิดว่า เป็นทฤษฎีที่ถูกต้องโดยไม่คำนึงถึงกาละ เทศะหรือพฤติกรรมอื่นใดทั้งสิ้น กล่าวคือเป็นทฤษฎีที่ยืนยันว่าจะต้องถูกโดยเด็ดขาดไม่ว่าจะนำไปใช้ที่ใดอีกนัยหนึ่งก็คือใช้ได้ทุกกาละ เทศะนั้นเอง<sup>๑</sup>

ทฤษฎีนี้ได้รับการสนับสนุนจากนักปรัชญาเมธีหลายท่าน เช่น คานท์ (Kant) ได้ให้เหตุผลว่าการลงโทษเป็นของคู่กับการกระทำความผิด ฉะนั้นเพื่อความยุติธรรมผู้ที่กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษตามสัดส่วนหนัก เบาตามความผิดที่ได้กระทำนั้น ถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำผิดก็เท่ากับว่าสังคมยอมรับการกระทำของผู้นั้น ซึ่งมีผลเหมือนกับว่าสังคมเป็นผู้สนับสนุนให้มีการกระทำความผิด คานท์ กล่าวว่าจะใช้การลงโทษเพื่อเป็นเครื่องมือเพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างอื่นไม่ได้ การลงโทษในทุกกรณีจะต้องเนื่องมาจากเหตุว่าคุณคดลที่ถูกลงโทษได้กระทำความผิดเท่านั้น จึงไม่ควรใช้การลงโทษเพื่อเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลแก่บุคคลอื่น

ศูนย์วิทยุทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

---

<sup>๑</sup> Carl L. Von Bar and others, A History of Continental Criminal Law, (New Jersey : Rothman Reprinted Inc, 1968), p.379.

เฮเกิล (Hegel) ให้ความเห็นว่าการลงโทษเป็นการปฏิเสธไม่ยอมรับต่อการกระทำผิด และการกระทำผิดก็เป็นการปฏิเสธกฎหมาย จึงจำเป็นที่จะต้องลงโทษ การปฏิเสธกฎหมายนั้น<sup>๑</sup>

ทฤษฎีเด็ดขาดนี้นักกฎหมายบางท่านเรียกว่าทฤษฎีแห่งความยุติธรรม หรือทฤษฎีตอบแทนแก้แค้น เพราะการลงโทษผู้กระทำผิดหมายถึงการตอบแทนแก้แค้นความชั่ว ดังนั้นเมื่อมีความผิดเกิดขึ้นแล้ว รัฐมีหน้าที่ต้องให้ความคุ้มครองเสรีภาพของเอกชนและปกป้องรักษาความยุติธรรม โดยถือว่าทุกคนมีความสามารถกำหนดการกระทำของตน ซึ่งหากกระทำสิ่งที่กฎหมายของรัฐถือว่าเป็นความผิดย่อมต้องได้รับโทษเป็นการตอบแทน

๒.๒.๒. ทฤษฎีสัมพัทธ์ (Relative theory) ทฤษฎีนี้ไม่ได้พิจารณาในแง่การกระทำผิดแต่พิจารณาในแง่ที่ควรลงโทษอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตัวผู้กระทำผิดแต่พิจารณาในแง่ที่ควรลงโทษอย่างไรจึงจะเกิดประโยชน์ทั้งแก่ตัวผู้กระทำผิดเองและแก่สังคมโดยรวม การลงโทษจะต้องคำนึงถึงตัวผู้กระทำผิดและสภาพแวดล้อมอื่นด้วย และโทษนั้นควรจะมีผลทำให้ผู้กระทำผิดเกิดความหวาดกลัว ทำให้ผู้กระทำผิดกลับตนเป็นคนดี หรือทำให้สังคมปลอดภัยจากการกระทำผิด ทฤษฎีสัมพัทธ์จึงมีลักษณะเป็นการมองไปในอนาคตเพื่อป้องกันมิให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นอีก อาจจะโดยการชุ่คนทั่วไปไม่ให้กระทำผิด หรือแก้ไขผู้กระทำผิดให้เป็นคนดี พลาโต (Plato) เคยกล่าวว่าผู้ที่ลงโทษโดยมีเหตุผลย่อมไม่ลงโทษเพราะได้มีการกระทำผิดขึ้นเท่านั้น เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วย่อมไม่อาจแก้ไขให้เป็นดังเดิมได้ แต่ย่อมจะลงโทษโดยคำนึงถึงอนาคตเพื่อให้อีกผู้กระทำผิดเองและผู้เห็นการลงโทษนั้นไม่กระทำผิดขึ้นอีก ด้วยเหตุนี้การลงโทษจะต้องคำนึงถึงทั้งตัวผู้กระทำผิดเองและต่อประชาชนทั่วไปด้วย มีนักนิติศาสตร์เยอรมันเห็นว่ากฎหมายอาญาจะต้องมีผลบังคับทางจิตใจ เป็นการป้องกันประชาชนไม่ให้กระทำผิดกฎหมายและต้องกำหนดอัตราโทษ

---

<sup>๑</sup> อุทิศ แสนโกศิก, หลักกฎหมายอาญา : การลงโทษ, อนุสรณ์พระราชทาน เพลงศพ ๒๓ มีนาคม ๒๕๑๕ (นครหลวงกรุงเทพธนบุรี : โรงพิมพ์กรมสรรพสามิต, ๒๕๑๕), หน้า ๗-๘.

ไว้ในใจของผู้ที่จะกระทำความคิดนั้นให้ตระหนักได้ว่า การเสี่ยงต่อการถูกลงโทษหนักกว่าประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการกระทำความคิด โดยนัยนี้โทษจึงมีลักษณะเป็นการข่มขู่ แต่ทฤษฎีสัมพัทธ์ถือว่า ลำพังแต่การข่มขู่ด้วยโทษอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการป้องกันการกระทำความคิดในอนาคต ฉะนั้นการลงโทษจึงต้องมีลักษณะ เป็นการแก้ไขตัวผู้กระทำผิดด้วย เพื่อป้องกันมิให้ผู้กระทำความคิดไปกระทำผิดซ้ำอีก<sup>๑</sup> กล่าวโดยสรุปทฤษฎีสัมพัทธ์ หมายถึง ทฤษฎีที่มีแนวคิดว่า ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ไม่เด็ดขาดขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ฉะนั้นทฤษฎีสัมพัทธ์จะถูกต้องก็ต่อเมื่อ คำนี้ถึงสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ด้วย ความถูกต้องของทฤษฎีนี้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่น ๆ ด้วยมิใช่ถูกต้องเด็ดขาดในตัวเอง

### ๒.๓ วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

เหตุผลที่ว่าทำไมจึงต้องมีการลงโทษผู้กระทำความคิดนั้น ได้มีผู้ให้คำอธิบายไว้หลายอย่างต่าง ๆ เช่น <sup>๒</sup>

ศาสตราจารย์ วอลเตอร์ ซี เร็คเลสส์ (Walter C. Reckless) ได้กล่าวถึง เหตุผลและวัตถุประสงค์ของการลงโทษไว้ ๕ ประการ คือ

๑. เพื่อเป็นการแก้แค้น
๒. เพื่อเป็นการชดเชยหรือทดแทนการกระทำความคิด
๓. เพื่อเป็นการยับยั้งเพื่อมิให้ผู้อื่นปฏิบัติตามหรือเอาเยี่ยงอย่าง
๔. เพื่อเป็นการป้องกันคุ้มครองสังคมจากอาชญากรรม
๕. เพื่อเป็นการปรับปรุงหรือแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความคิด

<sup>๑</sup> อุททิศ แสนโกศิก, หลักกฎหมายอาญา : การลงโทษ, หน้า ๑๗-๓๕.

<sup>๒</sup> สุพจน์ สุโรจน์, กฎหมายอาญาภาค ๑ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๒๕), หน้า ๑๗๔-๑๗๕.



ศาสตราจารย์ เอลเมอร์ เอ็ช จอห์นสัน (Elmer H. Johnson) ได้ให้เหตุผลในการลงโทษไว้ ๓ ประการคือ

๑. เพื่อเป็นการแก้แค้น
๒. เพื่อเป็นการยับยั้งหรือป้องกัน
๓. เพื่อให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถประกอบอาชญากรรมได้อีก

ศาสตราจารย์ เอ็ดวิน เอ็ช ซัทเซอร์แลนด์ และศาสตราจารย์ โดแนล อาร์ คริสซี (Edwin H. Sutherland & Donald R. Cressey) ก็ได้ให้เหตุผลไว้ ๓ ประการเช่นกันคือ

๑. การลงโทษเพื่อการแก้แค้น
๒. การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้ง
๓. การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข

เกอร์เบอร์ และแมคอันนาณี (Gerber & Mc. Annany) ได้ให้เหตุผลของการลงโทษไว้ ๓ ประการ คือ

๑. เพื่อการแก้แค้น
๒. เพื่อการยับยั้งและป้องกัน
๓. เพื่อการปรับปรุงและแก้ไขฟื้นฟู

ลา มาร์ ที เอ็มเปย์ (Lamar T. Emper) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษว่า

๑. เพื่อเป็นการแก้แค้น
๒. เพื่อเป็นการยับยั้ง
๓. เพื่อเป็นการปรับปรุง และ
๔. เพื่อเป็นการแก้ไขฟื้นฟู

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าปฏิกริยาของสังคมที่มีอยู่ต่อผู้กระทำความผิด มีเป้าหมายและเหตุผลแตกต่างกันบ้างและ เหมือนกันบ้าง ในยุคที่สังคมยังไม่เจริญเป้าหมายและวัตถุประสงค์ก็เป็นการแก้แค้นและทดแทนการกระทำความผิด การป้องกันสังคม การยับยั้งและการปรับปรุงเป็นเป้าหมายและเหตุผลของยุคต่อมาที่สังคมเจริญมากขึ้น และในปัจจุบันการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดก็เป็นเป้าหมายและเหตุผลที่ได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามวัตถุประสงค์เพื่อการยับยั้งและการคุ้มครองสังคมก็ยังคงมีอยู่ตลอดเวลา โดยสรุปเป้าหมายและเหตุผลในการจะลงโทษอาจแบ่งออกได้เป็น ๔ ประการ คือ<sup>๑</sup>

#### ๒.๓.๑ การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นและทดแทนการกระทำความผิด

(Punishment as retribution)

การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนนี้ เป็นวัตถุประสงค์ดั้งเดิมซึ่งเป็นที่แพร่หลายในสมัยโบราณและถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่เก่าแก่ที่สุด แม้กระทั่งในปัจจุบัน ระบบการลงโทษแบบตาต่อตา ฟันต่อฟัน ก็เป็นตัวอย่างของการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทน ซึ่งกล่าวได้ว่าผู้กระทำความผิดสมควรที่จะได้รับการโต้ตอบด้วยการลงโทษอย่างสาสมกับความผิดที่ได้กระทำขึ้น

ศาสตราจารย์ จอห์นสัน (Johnson) ได้กล่าวว่า การลงโทษโดยมีจุดประสงค์เพื่อเป็นการแก้แค้น เป็นเครื่องมือที่จะนำความสมดุลในสังคมที่มีอยู่ก่อนกระทำความผิดให้กลับคืนมา ตามแนวความคิดนี้ผู้กระทำความผิดสมควรได้รับการลงโทษและโทษที่จะลงควรเท่ากับความเจ็บปวดและความยากลำบากที่สังคมหรือผู้เสียหายได้รับ<sup>๒</sup>

<sup>๑</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๔-๑๗๕.

<sup>๒</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๕

เจอเรมี เบนแธม (Jeremy Bentham) มีความเห็นว่า กฎหมายควรกำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิด (Punishment should fit the crime) และควรกำหนดลักษณะของโทษไว้หลาย ๆ ประเภท เพราะว่าโทษอย่างเดียวจะเหมาะสมกับความผิดทุกอย่างย่อมเป็นไปไม่ได้<sup>๑</sup>

อิมมานูเอล คานท์ (Immanuel Kant) มีความเห็นว่า การลงโทษเป็นของคู่กับการกระทำความผิด เพื่อความยุติธรรมแล้วผู้กระทำจะต้องถูกลงโทษให้ได้สัดส่วนพอดีทั้งในสภาพและความหนักเบากับความผิดของเขา ถ้าสังคมไม่ลงโทษผู้กระทำความผิดก็เท่ากับสังคมยอมรับรองการกระทำของเขา และยังมีผลเสมือนว่าสังคมเป็นผู้สนับสนุนให้กระทำความผิดด้วย นอกจากนั้นยังเห็นว่าการลงโทษไม่ควรมีลักษณะเป็น เครื่องมือ เพื่อให้เกิดผลคือความเกรงกลัวแก่บุคคลอื่น เพราะจะเป็นการไม่ยุติธรรมแก่ผู้ถูกลงโทษซึ่งควรจะถูกลงโทษเนื่องมาจากการกระทำผิดของตนเองเท่านั้น<sup>๒</sup>

นิเกิล วอล์คเกอร์ (Nigel Walker) ได้ให้ความเห็นว่าหลักเกณฑ์การพิจารณาลงโทษผู้กระทำผิดในทางตอบแทนแก่กัน จะเป็นไปได้รุนแรงเพียงใดหรือไม่นั้นย่อมขึ้นอยู่กับเจตนาจงใจที่จะก่ออาชญากรรม และความรุนแรงจากผลแห่งอาชญากรรมนั้น ๆ เป็นปัจจัยวินิจฉัยการพิจารณาดัดลบลินพิพากษาลงโทษผู้กระทำผิด<sup>๓</sup>

<sup>๑</sup> ภราดร ภคพัฒน์, "การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการลงโทษ, " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ๒๒.

<sup>๒</sup> อุทิศ แสนโกสิก, "วัตถุประสงค์ของการลงโทษ," บทบัญญัติ เล่มที่ ๒๗ ตอนที่ ๒ , ๒๕๑๓ : ๒๗๒-๒๗๓

<sup>๓</sup> ประเสริฐ เมฆมณี, หลักทัณฑ์วิทยา (กรุงเทพฯ : บพิธการพิมพ์, ๒๕๓๓), หน้า ๕๘.

โอลิเวอร์ เวินด์เซลล์ โฮลเมส (Oliver Wendell Holmes) กล่าวว่า เป้าหมายเบื้องต้นแห่งกฎหมายที่สมเหตุผล จะต้องสอดคล้องกับความรู้สึกและความปรารถนา อันแท้จริงของชุมชน มาตราว่าความรู้สึกของชุมชนในบางครั้ง เป็นไปในทางใช้อารมณ์สนองตอบ แทนแก่แก่นผู้กระทำความผิดนอกเหนือขอบข่ายของกฎหมายก็ตาม การลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างสาสมกับความผิดในปัจจุบัน ยังเป็นมาตรการปฏิบัติอันจำเป็นซึ่งไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่นได้ ทั้งนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้กฎหมายลงโทษทดแทนการแก้แค้นโดยทางส่วนตัวนั่นเอง<sup>๑</sup>

✓ ๒.๓.๒ การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่หรือป้องกันอาชญากรรม (Punishment as a deterrence)

การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่หรือป้องกันอาชญากรรม เพิ่งจะมีขึ้นในศตวรรษที่ ๑๘ ตามแนวความคิดของสำนักคลาสสิก โดยเบคคาเรีย (Cesare Beccaria) ได้กล่าวว่า เจตนาของการลงโทษไม่ควรจะเป็นการทรมานผู้กระทำความผิดหรือชดเชยความผิด แต่ควรจะเป็นการป้องกันบุคคลอื่นมิให้กระทำความผิด เช่นเดียวกันนั้น และการลงโทษที่ยุติธรรมควรมีอัตราความรุนแรงพอเพียงที่จะยับยั้งคนอื่น<sup>๒</sup> การลงโทษตามวัตถุประสงค์นี้ก็เพื่อจะทำให้ผู้กระทำความผิดเข็ดหลาบ และเกรงกลัวจนไม่กล้ากระทำผิดอีกต่อไป อีกประการหนึ่งก็เป็นการเตือนมิให้คนอื่น ๆ ทำตามอย่างผู้กระทำความผิด เพราะจะถูกลงโทษเช่นเดียวกัน สมมุติฐานภายใต้แนวความคิดนี้มีอยู่ว่า ถ้าสังคมไม่สามารถจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาสู่ระบบความยุติธรรม และลงโทษผู้กระทำความผิดตามความผิดของเขาแล้ว ก็เท่ากับว่าสังคมส่งเสริมอาชญากรรม อาชญากรรมก็จะเกิดมากขึ้น

✓ ๒.๓.๓ การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไข (Punishment as a means of reformation)

การลงโทษเพื่อเป็นการปรับปรุงแก้ไขผู้กระทำความผิด เกิดขึ้นเมื่อมีการใช้โทษจำคุกอย่างกว้างขวาง เหตุผลก็มีอยู่ว่าการลงโทษมีแนวโน้มที่จะปรับปรุงผู้กระทำความผิด และอาจจะปรับปรุงแก้ไขได้สำเร็จ โดยการก่อให้เกิดความกลัวว่าจะมีการลงโทษซ้ำอีกโดยการ

<sup>๑</sup> เรื่องเดียวกัน

<sup>๒</sup> สุพจน์ สุโรจน์ กฎหมายอาญาภาค ๑, หน้า ๑๗๖

ก่อให้เกิดความสำนึกว่า อาชญากรรมให้ประโยชน์ไม่คุ้มกับโทษหรือโดยการทำลายนิสัยต่าง ๆ ที่อาชญากรรมได้สร้างขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าโทษเป็นการจำคุกระยะยาวผู้กระทำความผิดก็ จะไม่มีโอกาสแสดงนิสัยเหล่านั้น<sup>๑</sup> กล่าวโดยสรุปวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการ ปรับปรุงแก้ไข ก็คือประสงค์ที่จะให้ผู้ที่ได้กระทำผิดและได้รับการลงโทษเกิดความเข็ดหลาบ ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก โดยพยายามหาทางให้ผู้ที่ได้กระทำผิดมาแล้วเกิดวัตถุประสงค์ ที่จะยับยั้งไม่กระทำความผิดซ้ำอีก แล้วยังต้องทำให้ผู้นั้นเกิดความสามารถที่จะยับยั้งเช่นนั้นด้วย<sup>๒</sup> ด้วยเหตุนี้วิธีลงโทษผู้กระทำความผิด จึงเน้นหนักไปในทางบำบัดมากกว่าการลงโทษ เช่น การ อบรมทางศาสนาและทางศีลธรรม การฝึกอาชีพ การให้การศึกษทั่วไป การรักษาพยาบาล การแก้ไขสภาพแวดล้อม และการให้ความช่วยเหลือหลังพ้นโทษ ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่าการลงโทษ มิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นทดแทนหรือการข่มขู่เท่านั้น แต่การลงโทษควรมีการแก้ไขผู้ กระทำความผิดและเตรียมการให้บุคคลเหล่านั้นเข้าสู่สังคมได้เหมือนปกติ

✓ ๒.๓.๔ การลงโทษเพื่อเป็นการคุมครองสังคม (Punishment as an incapacitation)

ทฤษฎีนี้เห็นว่าการลงโทษควรมีวัตถุประสงค์ เพื่อไม่ให้ผู้กระทำความผิดที่ ถูกลงโทษมีโอกาสกระทำความผิดซ้ำอีก การลงโทษตามทฤษฎีนี้คล้ายกับทฤษฎีข่มขู่และทฤษฎี ปรับปรุงแก้ไขในข้อที่ว่า มุ่งหมายจะไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้กระทำผิดซ้ำอีก แต่ต่างกันที่ว่าทฤษฎี ข่มขู่มุ่งให้ผู้กระทำความผิดเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก ตามทฤษฎีปรับปรุงแก้ไข มุ่งอบรมให้ผู้กระทำความผิดไม่กระทำความผิดอีกโดยสมัครใจ และปรับปรุงแก้ไขให้ตัวเขาสามารถ งดเว้นกระทำความผิดได้ แต่ตามทฤษฎีคุมครองสังคมนี้มุ่งป้องกันการกระทำความผิดซ้ำอีกโดยทำให้เขา หมดโอกาสที่จะกระทำความผิดได้<sup>๓</sup> การลงโทษเพื่อเป็นการป้องกันสังคมเริ่มเกิดขึ้นเมื่อมีการนำเอา วิธีการลงโทษจำคุกมาใช้ เพราะโทษจำคุกย่อมทำให้ผู้ที่ถูกจำคุกอยู่ออกไปประกอบอาชญากรรม หรือความเดือดร้อนให้สังคมไม่ได้อีกอย่างน้อยก็เป็นการชั่วคราวระหว่างที่ถูกจำคุก การลงโทษ

<sup>๑</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๗๘.

<sup>๒</sup> อุททิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญาภาค ๑, หน้า ๓๓.

<sup>๓</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๐-๔๑.



จำคุกเป็นวิธีการจำกัดอิสรภาพและการเคลื่อนไหวของผู้กระทำความผิดซึ่ง โอเพนไฮเมอร์<sup>๑</sup> (Openheimer) เรียกวิธีการนี้ว่า "ทฤษฎีลดความสามารถ" (Theory of disablement) และได้้นำวิธีการนี้มาใช้กับผู้กระทำความผิดเกือบทุกประเภท ตั้งแต่จำคุกระยะสั้นไปจนถึงจำคุกตลอดชีวิต วิธีการลงโทษที่จะป้องกันสังคมนี้ได้นำไปใช้กับอาชญากรที่ทำผิดเป็นสันดาน (Habitual offenders) และอาชญากรวิกลจริต (Abnormal offenders)

#### ๒.๔ แนวความคิดสำหรับการกำหนดโทษในกฎหมายอาญาไทย

แนวความคิดในการกำหนดโทษในกฎหมายไทย เน้นหนักไปในทางกำหนดโทษผู้กระทำความผิดให้ได้สัดส่วนกับการกระทำ โดยมีแนวความคิดที่สำคัญ ๓ ประการ คือ

๒.๔.๑ แนวความคิดที่คำนึงถึงผลของการกระทำ คือ ถ้าผลของการกระทำเกิดขึ้นร้ายแรงมาก การลงโทษก็หนักขึ้นตามส่วนของผลที่กระทำ ในทางตรงกันข้ามถ้าผลของการกระทำเกิดขึ้นเป็นผลเล็กน้อย การลงโทษก็ลดน้อยลงตามสัดส่วน<sup>๒</sup> เช่น ความผิดฐานฆ่าเจ้าพนักงานซึ่งกระทำตามหน้าที่ (มาตรา ๒๔๔ (๒)) ย่อมถูกลงโทษประหารชีวิต แต่ถ้าเนื่องจากใช้กำลังประทุษร้ายเจ้าพนักงาน ต้องโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปีเท่านั้น (มาตรา ๑๓๕)

๒.๔.๒ แนวความคิดที่คำนึงถึงจิตใจของผู้กระทำ คือ ถ้าผู้กระทำความผิดคนใดมีจิตใจชั่วมากกฎหมายก็จะกำหนดโทษหนักเบาตามส่วนของความชั่วในจิตใจ คือดูถึงเจตนาร้ายของผู้กระทำความผิดว่ามีมากน้อยเพียงใด ดังนั้น แม้ว่าการกระทำความผิดอย่างเดียวกันอาจได้รับโทษหนักเบาแตกต่างกันตามแต่ผู้กระทำมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดผลร้ายเพียงใดหรือไม่<sup>๓</sup> เช่นในความผิดฐานใช้กำลังประทุษร้ายเหมือนกัน แต่เจตนาต่างกัน คือ มาตรา ๑๑๓ เจตนาเพื่อลี้ภัยหรือ

<sup>๑</sup> สุพจน์ สุโรจน์, กฎหมายอาญาภาค ๑, หน้า ๑๗๗-๑๗๘.

<sup>๒</sup> หยุต แสงอุทัย, "การกำหนดโทษสำหรับความผิดในประมวลกฎหมายอาญา", หน้า ๔๓๑-๔๓๕.

<sup>๓</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๓๖.

เปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญ ผู้กระทำย่อมมีความผิดฐานกบฏ ต้องระวางโทษประหารชีวิตเปรียบเทียบกับ มาตรา ๓๕๑ เจตนาทำร้ายโดยไม่ถึงกับ เป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจ ก็มีความผิดเพียงลหุโทษเท่านั้น

๒.๔.๓ แนวความคิดที่คำนึงถึงภัยอันจะเกิดขึ้น คือการกระทำที่แม้ว่าผลของความผิดจะยังไม่เกิดขึ้นหรือเจตนาของผู้กระทำความผิดไม่มีเช่นนั้น แต่ผลของการกระทำความผิดอาจเกิดขึ้นได้ เช่น มาตรา ๑๑๐ วรรค ๓ มีว่า "ถ้าการกระทำนั้นมีลักษณะอันน่าจะเป็นอันตรายแก่พระชนม์ หรือชีวิต ผู้กระทำให้ต้องระวางโทษประหารชีวิต"

เมื่อได้ทราบถึงแนวความคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ของการลงโทษโดยทั่วไปแล้ว ผู้วิจัยจะได้วิเคราะห์ถึง แนวความคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ที่อยู่เบื้องหลังของมาตรการที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการเพิ่มโทษ และมาตรการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากเหตุฉกรรจ์นั้นมีแนวความคิด ทฤษฎีและวัตถุประสงค์ในการลงโทษเช่นไร

#### ๒.๕ แนวความคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ในการที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการกระทำความผิดอีก

เนื่องจากมาตรการที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการเพิ่มโทษนั้น ผู้วิจัยจะศึกษาวิจัย เฉพาะการเพิ่มโทษเนื่องจากการกระทำความผิดอีก ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๔๒, ๔๓ และมาตรา ๔๔ เป็นหลักเท่านั้น ซึ่งการกระทำความผิดอีกนี้ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.๑๒๗ เรียกผู้ที่ถูกเพิ่มโทษในกรณีเช่นนี้ว่าผู้กระทำความผิดหลายครั้งไม่ซ้ำซ้อน การกระทำผิดอีกพอสรุปได้ว่า หมายถึง การที่บุคคลผู้ใดกระทำความผิดจนได้มีคำพิพากษาลงโทษไปแล้ว และได้กระทำความผิดขึ้นอีกภายในระยะเวลาที่กำหนดหรือในความผิดที่ได้กำหนดไว้ การกระทำความผิดอีกนี้เป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำได้รับโทษหนักขึ้น<sup>๑</sup> การที่กฎหมายมีวัตถุประสงค์ให้ผู้กระทำความผิดอีกต้องรับโทษหนักขึ้นนั้น ก็มีผู้ให้เหตุผลหลายท่าน เช่น พระยาสุนทรพิธ

<sup>๑</sup> โกวเมน ภัทรภิรมย์, "กฎหมายอาญาเปรียบเทียบและอาชญาวิทยา", เอกสารประกอบการสอนระดับปริญญาโทคณะนิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔ หน้า ๙๔.(อัครสำเนา)

ให้เหตุผลว่า เพราะกฎหมายถือว่าผู้กระทำความผิดอีกเป็นผู้มีความประพฤติเป็นพาลเกะกะ กระทำความผิดหลายครั้งหลายคราวกฎหมายต้องปราบปรามให้อิ่งขึ้น<sup>๑</sup> ศาสตราจารย์ สง่า สินะสมิต ได้ให้เหตุผลว่า เพราะผู้กระทำความผิดหลายครั้งแสดงลักษณะ เป็นภัยมากกว่าธรรมดา ถ้าจะลงโทษเฉพาะความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ก็จะไม่สมกับลักษณะอันเป็นภัยมากนั้น กฎหมายจึงให้ เพิ่มโทษได้อีกตามหลัก เกณฑ์แม้จะสูงกว่าอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ<sup>๒</sup> ศาสตราจารย์ อุทิศ แสนโกศิก ได้ให้เหตุผลว่า<sup>๓</sup>

๑. ผู้นั้นแสดงให้เห็นว่ามีความโน้มเอียงที่จะกระทำความผิดอีกต่อไป จึงควรถูกควบคุมตัวเป็นระยะเวลาานานกว่าธรรมดา เพื่อตัดโอกาสไม่ให้ผู้นั้นกระทำความผิดได้อีกในระยะเวลาสั้น

๒. การที่จะถูกลงโทษมากขึ้นกว่าปกติ จะมีผลเป็นการข่มขู่แก่ผู้ที่เคยกระทำความผิดมาแล้วว่า ถ้ากลับมาก่อทำความผิดขึ้นอีกจะต้องได้รับโทษหนักขึ้น

ศาสตราจารย์ หยุต แสงอุทัย<sup>๔</sup>

๑. เพื่อให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจลงโทษผู้กระทำความผิดให้เหมาะสมกับตัวผู้กระทำความผิด แม้ว่าโทษจะสูงกว่าอัตราโทษขั้นสูงที่กฎหมายกำหนดไว้

๒. เพื่อให้ผู้กระทำความผิดเองรู้สำนึกกว่า การกระทำความผิดซ้ำจะต้องถูกเพิ่มโทษ ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เคยถูกลงโทษจำคุกมาแล้ว ไม่กล้ากระทำความผิดซ้ำอีก

ศูนย์วิทยุทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

<sup>๑</sup> พระยาสุนทรพิพิธ, คำอธิบายกฎหมายอาญา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๐๕), หน้า ๗๔.

<sup>๒</sup> สง่า สินะสมิต, กฎหมายอาญา ๑ (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง ๒๕๒๓), หน้า ๒๔๗.

<sup>๓</sup> อุทิศ แสนโกศิก, กฎหมายอาญาภาค ๑, หน้า ๒๐๒.

<sup>๔</sup> หยุต แสงอุทัย, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, หน้า ๓๔๒.

จากเหตุผลของการที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นดังกล่าวมาแล้ว จึงพอสรุปได้ว่า

๑. เพื่อให้ศาลมีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดได้สูงกว่าอัตราโทษชั้นสูงที่กฎหมายกำหนด
๒. เพื่อเป็นการแก้แค้นและทดแทนการกระทำความผิด
๓. เพื่อเป็นการข่มขู่หรือป้องกันอาชญากรรม

จากแนวความคิดและ เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังของการที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นเนื่องจากการเพิ่มโทษนั้น ผู้วิจัยมีความเห็นว่า แนวความคิดในการเพิ่มโทษเนื่องจากการกระทำความผิดอีก ที่ใช้อยู่ในกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบันน่าจะสอดคล้องกับแนวความคิดของสำนักคลาสสิก ซึ่งสำนักนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษว่า การลงโทษควรให้เหมาะสมกับอาชญากรรม หมายความว่าความหนักเบาของการลงโทษจะต้องกำหนด เอาตามความร้ายแรงแห่งอันตรายของผู้กระทำความผิดแต่ละคน ดังนั้นการที่ผู้กระทำความผิดหลายครั้งไม่เช็ดหลาบ หรือผู้กระทำความผิดอีกต้องถูกเพิ่มโทษก็เพราะกฎหมายเห็นว่าบุคคลเช่นนี้ประพฤติเป็นพาลเกะกะ กระทำความผิดหลายครั้งหลายครา แสดงลักษณะอันเป็นภัยมากกว่าธรรมดา ถ้าจะลงโทษเฉพาะความผิดครั้งหนึ่ง ๆ ก็จะไม่สมกับลักษณะอันเป็นภัยมากขึ้น

ส่วนวัตถุประสงค์ในการลงโทษเนื่องจากการกระทำความผิดอีก จะเห็นได้ว่ามีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญ ๒ ประการ กล่าวคือ เพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนการกระทำความผิด และเพื่อเป็นการข่มขู่หรือป้องกันอาชญากรรม ซึ่งวัตถุประสงค์ทั้ง ๒ ประการนี้ เป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่มีมาตั้งแต่สมัยโบราณ และตามแนวความคิดในการลงโทษสมัยใหม่ถือว่าวัตถุประสงค์ในการลงโทษเช่นนี้ เป็นสิ่งที่ล้าสมัยและไม่ชอบด้วยมนุษยธรรม โดยนักอาชญาวิทยาได้ให้ความเห็นว่า การลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนนั้น เป็นสิ่งที่ไม่สมควรและไม่ชอบด้วยเหตุผล เพราะถือว่าการแก้แค้นทดแทนนั้นไม่ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของสังคม คือไม่ได้คำนึงว่าการลงโทษนั้นจะเป็นการทำให้อัตราของอาชญากรรมลดลงได้หรือไม่ และเมื่อไม่ได้คำนึงถึงอนาคตแล้ว การลงโทษหรือไม่ลงโทษก็จะมีผลเท่ากัน เพราะความผิดได้กระทำไปแล้วและเกิดขึ้นแล้ว แม้จะลงโทษหรือไม่ลงโทษก็จะมีผลร้ายจากการกระทำความผิดหายไป หรือกลับคืนมาได้ นอกจากนั้นวัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นทดแทนนี้ ยังมีได้คำนึงถึงความปลอดภัยของสังคม

เพราะ เมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษจนสาสมกับความผิดแล้วก็จะถูกปล่อยออกมาทั้งที่ยังอาจเป็นภัยต่อสังคมอยู่ได้

สำหรับผู้วิจัยเองมีความเห็นว่าแม้วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนจะมีข้อบกพร่องอยู่หลายประการก็ตาม แต่ในสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนก็ยังคงจะต้องมีอยู่ เพราะความรู้สึกนึกคิดของคนส่วนมากยังต้องการให้อาชญากรได้รับผลร้ายจากการกระทำความผิดหนักพอกับความอุกฉกรรจ์ของความผิดที่ได้กระทำลง และเมื่อกฎหมายเป็นเครื่องมือของสังคม กฎหมายจึงไม่อาจจะละทิ้งวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการแก้แค้นทดแทนนี้เสียได้/แต่ถึงอย่างไรก็ดีผู้วิจัยก็ยังเห็นด้วยในข้อวิจารณ์ที่ว่า วัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นทดแทนนี้ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของสังคม เพราะเมื่อผู้กระทำความผิดได้รับโทษจนสาสมกับความผิดแล้ว ก็จะถูกปล่อยตัวออกมาทั้งที่ยังอาจเป็นภัยต่อสังคมอยู่ก็ได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อการแก้แค้นทดแทนที่จะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดหลายครั้งไม่เช็ดหลาย หรือกระทำความผิดอีกนี่จึงไม่น่าจะเหมาะสมนัก เพราะบุคคลเช่นนี้ถ้าจะคำนึงถึงแต่เพียงการทดแทนแล้ว ก็จะไม่สามารถกักขังไว้ได้ตลอดไป เพราะไม่อาจกักขังหรือลงโทษ เกินกว่าความผิดที่กระทำได้ตามทฤษฎีทดแทน

นอกจากวัตถุประสงค์ของการเพิ่มโทษเนื่องจากการกระทำผิดอีกจะมีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้แค้นทดแทนแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อการข่มขู่หรือป้องกันอาชญากรรมอีกด้วย การข่มขู่นี้หมายความรวมทั้งข่มขู่ประชาชนโดยทั่วไป และข่มขู่ตัวผู้กระทำความผิดเอง เพื่อไม่ให้กระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก ซึ่งวัตถุประสงค์ของการลงโทษดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยเห็นว่าไม่เป็นการยุติธรรมที่จะใช้การลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่บุคคลอื่นให้เกรงกลัว เพราะบุคคลใดจะถูกลงโทษประการใด ย่อมขึ้นอยู่กับกระทำความผิดของตนเองและไม่ควรถูกลงโทษเพราะความต้องการที่จะใช้การลงโทษเป็นเครื่องมือให้บังเกิดผลแก่บุคคลอื่น เพราะมนุษย์ทุกคนย่อมมีสิทธิมนุษยชนที่จะไม่ถูกกระทำเช่นนั้น ส่วนข้อที่ว่าการลงโทษเพื่อข่มขู่มีผลต่อตัวผู้กระทำความผิดเอง เพราะจะทำให้เช็ดกลัวหลายจำนั้นก็มิข้อโต้แย้งได้ว่า อาจไม่เป็นความจริงเสมอไป แต่กลับจะผลตรงข้าม เพราะ เหตุผลประการหนึ่งที่บุคคลทั่วไปไม่ย่อากกระทำความผิดเป็นเพราะ บุคคลย่อมรักชื่อเสียงเกียรติยศของตนเองไม่ต้องการให้ผู้อื่นตราหน้าว่าเคยต้องโทษทัณฑ์มาแล้ว แต่ถ้าได้ถูกลงโทษไปครั้งหนึ่งแล้วความกลัวดังกล่าวนั้นก็ย่อมหมดไป เพราะไม่ว่าจะกระทำความผิดอีกหรือไม่



ชื่อเสียงเกียรติยศก็ไม่อาจกลับคืนมาได้ ฉะนั้นการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่จึงไม่เป็นจริง เสมอไป นอกจากนั้นผู้วิจัยยังมีความเห็นว่า วัตถุประสงค์ของการลงโทษเพื่อเป็นการข่มขู่ นั้นไม่อาจใช้ได้ ผลกับคนทุกคนในสังคม ทั้งนี้เพราะมนุษย์แต่ละคนมีระดับความกลัวและความรู้สึกผิดชอบที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะบุคคลที่ทำผิดแบบติดนิสัยอาจไม่เกรงกลัว และพร้อมในการเสี่ยงที่จะกระทำ ความผิดซึ่งเห็นได้จากการจำแนกประเภทของอาชญากรของสำนักโปชิตีฟ อันแสดงถึงความแตกต่างของบุคคลในการกระทำ ความผิด

ในด้านของสำนักอาชญาวิทยาที่สำคัญ ๆ ก็ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับโทษหนักขึ้น เนื่องจากการกระทำผิดอีกไว้ดังต่อไปนี้

๑. สำนักนีโอคลาสสิก สำนักนี้มีแนวความคิดเกี่ยวกับการลงโทษว่า จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการลงโทษก็คือ การตอบแทนความร้ายแรงของการกระทำ ความผิด กฎหมายจึงสมควรกำหนดโทษให้สมกับ ความผิด เพื่อผู้กระทำ ความผิดจะได้ไม่กล้ากระทำ ความผิดขึ้นอีก สำนักนีโอคลาสสิกมีแนวความคิดเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดอีกว่า ความผิดที่ผู้กระทำผิดได้กระทำขึ้นอีก หลังจากได้มีคำพิพากษาในคดีก่อนไปแล้วนั้น ความผิดที่ได้ทำใหม่ก็ไม่ได้มีลักษณะร้ายแรงไปกว่าปกติเลย ดังนั้นสำนักนี้จึงไม่เห็นด้วยกับการเพิ่มโทษ เนื่องจากการกระทำ ความผิดอีก<sup>๑</sup>

๒. สำนักโปชิตีฟ แนวความคิดในการลงโทษของสำนักนี้ถือว่า การที่มนุษย์ประกอบอาชญากรรมหรือกระทำผิดกฎหมายนั้น เนื่องมาจากเหตุทางธรรมชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งสาเหตุหรือปัจจัยทางชีววิทยา การลงโทษจึงควรให้เหมาะสมกับประเภทของอาชญากร สำนักโปชิตีฟไม่เห็นด้วยกับการที่ให้ผู้กระทำ ความผิดอีกต้องรับโทษหนักขึ้น เนื่องจากการเพิ่มโทษ โดยให้เหตุผลว่าถ้ามองในแง่ของเจตนาแล้ว จะเห็นได้ว่าผู้กระทำผิดหลายครั้งไม่ได้มีความรับผิดชอบมากขึ้นกว่าผู้ที่ได้กระทำ ความผิดครั้งแรกเลย การที่ว่าผู้กระทำผิดหลายครั้งไม่เชื่อฟังคำพิพากษาอันเป็นการเตือนอย่างหนึ่งนั้น กาโรฟาโล (Garofalo) ให้ความเห็น ว่า โทษไม่ได้ทำให้ผู้ร้ายกลับตัว

<sup>๑</sup> วิจิตร ลุจิตานนท์, กฎหมายอาญาภาค ๑, หน้า ๒๑๒.

เพราะผู้ร้ายได้รับทุกข์ทรมานเนื่องจากทาง เรือนจำไม่ดี ทำให้ปะปนกับผู้ร้ายอื่น ๆ ยืนอยู่นานไป ความรู้สึกกลับตัวยิ่งมีน้อยลงทุกที<sup>๑</sup>

จากแนวความคิดของสำนักนิโคลาสสิกและสำนักโบฮีตที่มีแนวความคิด ไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้ผู้กระทำความผิดอีกต้องรับโทษหนักขึ้น เพราะเห็นว่าการที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดอีก และในการกระทำความผิดในครั้งหลัง เป็นเหตุให้ต้องได้รับโทษหนักขึ้น และบางครั้งอาจสูงกว่าอัตราโทษขั้นสูงของความผิดฐานนั้นก็ได ผู้วิจัยเห็นว่าการที่สำนักทั้งสองดังกล่าวมีแนวความคิด เช่นนั้นก็มิ เหตุผลที่น่ารับฟัง แต่ผู้วิจัยก็มีความเห็นว่าการมองลักษณะความผิดซึ่งเป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดต้องถูก เพิ่มโทษตามแนวความคิดของสำนักทั้งสองนั้นเป็นการมองแต่ในแง่ของความยุติธรรมเท่านั้น หมายความว่า เมื่อความผิดที่ได้กระทำในครั้งหลังไม่ได้มีลักษณะมากไปกว่าความผิดปกติก็ไม่ควรที่จะเพิ่มโทษในความผิดครั้งหลัง เพราะจะไม่เป็นการยุติธรรม แต่ที่จริงแล้ววัตถุประสงค์ของการลงโทษ เนื่องจากการกระทำความผิดอีก นอกจากจะมีวัตถุประสงค์ในการแก้แค้นทดแทนและการข่มขู่ เป็นพื้นฐานแล้ว ตามความเป็นจริงการเพิ่มโทษบุคคลที่กระทำความผิดหลายครั้งนั้นยังมีส่วนที่เป็นนโยบายทางอาญาของรัฐที่ต้องการจะลงโทษบุคคลผู้กระทำความผิดหลายครั้งนี้ให้หนักขึ้น เพราะบุคคลเช่นนี้ได้แสดงให้เห็นว่ามีลักษณะที่เป็นภัยมากกว่าคนอื่นด้วย

#### ๒.๖ แนวความคิด ทฤษฎี และวัตถุประสงค์ในการที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น เนื่องจากเหตุฉกรรจ์

เนื่องจากเหตุฉกรรจ์ หมายถึง เหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นในประมวลกฎหมายอาญาของไทย เราได้บัญญัติความผิดที่ประกอบด้วย เหตุฉกรรจ์ในความผิดลักษณะต่าง ๆ ไว้หลายลักษณะซึ่งพอสรุปได้ว่าลักษณะหรือ เหตุฉกรรจ์อาจจะแบ่งออกได้เป็นหลายลักษณะ เช่น สัญชัย สัจจวาณิช ได้แบ่งเหตุฉกรรจ์ออกเป็น ๔ ลักษณะ คือ<sup>๒</sup>

<sup>๑</sup> เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๒.

<sup>๒</sup> สัญชัย สัจจวาณิช, คำอธิบายกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย (กรุงเทพฯ : แสงสุทธิการพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๕๕.

๑. เหตุการณ์ที่คำนึงถึงบุคคลที่ถูกประทุษร้าย
๒. เหตุการณ์ที่คำนึงถึงลักษณะพิเศษของเจตนา
๓. เหตุการณ์ที่คำนึงถึงความร้ายแรงของลักษณะวิธีของการกระทำ
๔. เหตุการณ์ที่คำนึงถึงเจตนาพิเศษ

คณิต ฌ นคร ได้แบ่ง เหตุการณ์ ออกเป็น ๒ ประเภท คือ<sup>๑</sup>

๑. เหตุการณ์ที่เป็นจุดมุ่งหมายทางอาชญากรรมและ
๒. เหตุการณ์ที่เกี่ยวกับลักษณะของการกระทำ

จะเห็นได้ว่า เหตุการณ์ซึ่งเป็นเหตุที่ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้นนั้นอาจจะขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคลที่ถูกประทุษร้าย อาจจะขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของลักษณะของการกระทำหรือผลของการกระทำ และขึ้นอยู่กับจิตใจของผู้กระทำ การบัญญัติเหตุการณ์โดยอาศัยองค์ประกอบ เช่นนี้เป็นการแสดงให้เห็นว่า แนวความคิดในการลงโทษเนื่องจากเหตุการณ์นั้นได้ยึดถือหลักของการลงโทษที่มีลักษณะเป็นการตอบแทนความร้ายแรงของการกระทำความคิดตามแนวความคิดของสำนักคลาสสิกซึ่งถือว่าความหนักเบาของการลงโทษจะต้องกำหนดตามความร้ายแรงแห่งอันตรายของผู้กระทำความผิดแต่ละคน และอันตรายนี้วัดได้จากขีดแห่งความเสียหายอันเกิดจากการกระทำผิดนั้น โดย เบคคาเรีย กล่าวว่ากฎหมายที่จะพึงนำมาใช้เพื่อป้องกันการกระทำผิด จะต้องรุนแรงขึ้นตามขีดที่การนั้นได้ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน เบคคาเรีย เห็นว่าการที่ต้องให้ผู้กระทำความผิดประกอบเหตุการณ์ต้องรับโทษหนักขึ้นนั้นก็เพื่อประโยชน์ของสังคมโดยยึดมั่นในหลักของความยุติธรรม

ในด้านของวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่ให้ผู้กระทำความผิดประกอบ เหตุการณ์ต้องรับโทษหนักขึ้นนั้น ก็จะได้เห็นว่าวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่สำคัญ ๆ ก็คือ

๑. เพื่อเป็นการแก้แค้นและทดแทนการกระทำผิด และ
๒. เพื่อเป็นการข่มขู่และป้องกันอาชญากรรม

---

<sup>๑</sup>คณิต ฌ นคร , คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๑๓-๑๔.

ซึ่งวัตถุประสงค์ของการลงโทษทั้ง ๒ ประการนี้ก็ถือได้ว่าเป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่มีมาแต่สมัยโบราณ ซึ่งวัตถุประสงค์ในการลงโทษทั้ง ๒ ประการนี้ก็มีข้อบกพร่องอยู่หลายประการซึ่งผู้วิจัยได้กล่าวถึงแล้วในส่วนที่เกี่ยวกับวัตถุประสงค์ในการลงโทษ เนื่องจากการกระทำคามผิดอีก

จากแนวความคิดทฤษฎี และ วัตถุประสงค์ของการที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น เนื่องจากการกระทำคามผิดอีกกับเหตุฉกรรจ์ ที่ใช้อยู่ในกฎหมายอาญาของไทยในปัจจุบัน ผู้วิจัยเห็นว่า มีลักษณะคล้ายคลึงกัน คือมุ่งที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษที่สาสมกับความผิด เพื่อใช้การลงโทษเป็นการแก้แค้นทดแทนการกระทำคามผิด และ เพื่อเป็นการข่มขู่หรือป้องกันอาชญากรรมซึ่งมีนักอาชญาวิทยาหลายท่านให้ความเห็นว่า แนวความคิดและวัตถุประสงค์ของการลงโทษดังกล่าว เป็นสิ่งที่ล้าสมัยและไม่ชอบด้วยมนุษยธรรม ในปัจจุบันแนวความคิดและวัตถุประสงค์ของการลงโทษได้เปลี่ยนแปลงไป โดยยึดหลักการลงโทษควร เป็นการมุ่งประสงค์ให้เป็นการปรับปรุงแก้ไขตัวบุคคล เพื่อให้กลับตัว เป็นพลเมืองดีด้วย แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยก็ยังมีความเห็นเห็นว่าแม้วัตถุประสงค์ในการลงโทษในปัจจุบันจะ เปลี่ยนไปในทางที่มุ่งแก้ไขผู้กระทำความผิดให้กลับตน เป็นพลเมืองดีก็ตาม แต่แนวความคิดและวัตถุประสงค์ที่ให้ผู้กระทำความผิดต้องรับโทษหนักขึ้น เนื่องจากการเพิ่มโทษกับเหตุฉกรรจ์ ในคดีอาญานั้นก็ยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในภาวะการณ์ปัจจุบัน เป็นแต่เพียง เราจะต้องใช้มาตรการทั้งสองนี้อย่างเหมาะสม ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวในรายละเอียดในลำดับต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย